

Zaštita endometrija kod žena sa PCOS

Pišu: mr.sc. Ivo Trogrlić i Dragan Trogrlić

Firma „ Dren „ DOO Žepče

tel/fax: 00387-(0)32-881-774, Mob: 00387-61-461-517

Osim žena koje boluju od sindroma policističnih jajnika, povećan rizik za nastanak raka endometrija imaju žene koje kasno uđu u menopauzu (nakon 54. godine), zatim žene koje koriste hormonski nadomjesno liječenje (HNL) u klimaksu i žene koje su zbog liječenja raka dojke uzimale Tamoxifen. Brojne studije koje proučavaju uticaj hormonskog nadomjesnog liječenja (NHL) koje žene koriste u klimaksu ukazuju na veći rizik dobijanja raka endometrija, ako se hormonski nadomjesna terapija koristi duže od pet godina. Rizik se povećava ako se kao hormonsko nadomjesno liječenje provodi samim estrogenima tzv. mono- estrogenska terapija. Tamoxifen se koristi kao pomoćni lijek kod hormonski ovisnog raka dojke. Njegovo korištenje za oko tri puta povećava rizik za rak endometrija, međutim korištenje Tamoxifena kod liječenja raka dojke znatno povećava šanse za izlječenje, tako da korist od liječenja tamoksifenom višestruko premašuje posljedice koje mogu nastati njegovom primjenom.

Zaštita endometrija u žena sa policističnim jajnicima

Imajući u vidu činjenicu da žene koje boluju od sindroma policističnih jajnika (PCOS) češće oboljevaju od raka endometrija, liječnici su dužni oboljele obavijestiti o nužnosti češćih ultrazvučnih pregleda, posebno ako je ranijim pregledima dijagnosticirana hiperplazija endometrija. Osim pregleda, danas medicina obavezno pristupa zaštiti endometrija i ta zaštita se provodi na nekoliko načina koje ćemo opisati u ovm nastavku, jer mnoge žene nisu dovoljno upućene zašto uzimaju te lijekove. Suvremena medicina zaštiti endometrija u žena sa PCOS pristupa na jedan od dva načina: gestagenima ili hormonskom kontracepcijom. Zaštita endometrija kod žena sa policističnim jajnicima nužna je zbog jakog djelovanja estrogena na endometrij, što za posljedicu ima pojavu hiperplazija endometrija iz kojih se vremenom može razviti rak. Estrogeni na endometrij djeluju tako da stimulišu diobu njegovih ćelija. U normalnim okolnostima kontrolu djelovanja estrogena na endometrij obavlja drugi hormon, progesteron.

Kod žena sa policističnim jajnicima ova kontrola izostaje i zato je nužno uzimanje progesterona ili progesteronu sličnih hormona, koji će kontrolisati posljedice prejake stimulacije endometrija estrogenima. Zbog toga se ženama sa PCOS preporučuje uzimanje gestagena. Gestageni su hormoni slični progesteronu i kao progesteron imaju ulogu u neutralizaciji estrogena. Bitno je i to da gestageni djeluju zajedno sa estrogenima i bez prisustva estrogena nemaju učinka. Osim kontrole estrogena gestageni povoljno djeluju i na kontrolu razine muškog spolnog hormona testosterona, tako da povoljno utiču na smanjenje dlakavosti kod žena. U tu svrhu najbolji se pokazao gestagen pod nazivom ciproteron-acetat (androkur). Valjaj napomenuti da se ciproteron-acetat koristi i kod različitih oboljenja prostate pošto smanjuje razinu muškog spolnog hormona testosterona, koji slično estrogenima kod žena, izaziva hiperplaziju prostate, a smatra se odgovornim i za nastanak raka prostate. Korištenjem gestagena ženama se često postiže regulacija menstruacijskog ciklusa i djelimično se postiže poboljšanje

hormonskog statusa. Od alternativnih načina liječenja izuzetno dobri su se pokazali biljni preparati autora ovog teksta opisani u sklopu ove web stranice.

Gestageni kod liječenja posljedica PCOS-a

Činjenicu da gestageni smanjuju aktivnost estrogena i ometaju njihovo djelovanje iskorištena je da se gestageni koriste i kao sretstvo za kontracepciju. Kontracepcijske pilule su u stvari pripravci na bazi hormona. Obično se prave od kombinacije estrogene i gestagena (E-G tablete) ili su sačinjene isključivo od gestagena (G-tablete). Kod E-G tableta estrogenski dio je uvijek isti, međutim kod kontraceptivnih tableta koje čine samo gestageni postoje razlike i bitno je znati koje treba uzimati, ovisno o potrebama žene. Kod žena sa policističnim jajnicima kojima treba zaštititi endometriju, a pored toga imaju pojačanu dlakavost, akne i opadanje kose zbog pojačanog lučenja muških spolnih hormona iz policističnih jajnika, najboljim se pokazao već pomenuti ciproteron-acetat (CTA), koji ima najjače antiandrogeno djelovanje, odnosno najviše smanjuje negativan uticaj muških spolnih hormona.

Ovaj preparat se prodaje pod imenom Diana 35. Svi drugi pripravci na bazi gestagena imaju znatno slabiji učinak na testosteron. Međutim kod uzimanja većih doza ciproteron-acetat može doći do značajnijeg dobijanja na težini, a kako je većina žena sa policističnim jajnicima gojazna, treba pripaziti da se sa dozom ciproteron-acetata ne pretjera, jer to može dodatno pogoršati stanje jajnika i zdravlja u cjelosti. Koji gestagenski preparat treba uzimati određuju liječnici na osnovu efekta koji žele postići i pacijenti ih ne bi trebali uzimati sami, bez konsultacije sa liječnikom. Dodatni razlog za konsultaciju sa liječnikom prije uzimanja kontracepcije su kontraindikacije. Pilule za kontracepciju ne smiju uzimati pacijentice koje imaju bolesti jetre ili žučne kese, povišen pritisak, šećernu bolest, lupus, visoku razinu triglicerida, trombozu, emboliju ili teže bubrežne bolesti. Kod ozbiljnog pristupa, prije uzimanja kontraceptivnih pilula treba uraditi detaljan sistematski pregled da se utvrdi postoji li neko od pobrojanih oboljenja zbog kojeg se kontracepcija ne može provoditi. Žene koje imaju policistične jajnike, a ipak su zatrudnile i doje dijete takođe ne bi trebale uzimati gestagenske pripravke ili ako ih uzimaju moraju strogo voditi računa o dozi koju uzimaju.